

Roll No.

036

Total No. of Questions : 22]

[Total No. of Printed Pages : 4

SS

2039

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

MUSIC (Vocal) (Theory)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 60

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 036 ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਭਾਗ-ੳ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਭਾਗ-ਅ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਭਾਗ-ੲ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਪੰਡਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਰੀਬਰ ਪਲੁਸਕਰ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ । 1
2. ਪੌਂਕਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦਾ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ ? 1
3. ਪੰ. ਭੀਮ ਸੈਨ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਘਰਾਣਾ ਕੀ ਸੀ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਸਨ ? 1
4. ਤਾਲ ਤਿਲਵਾੜਾ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ? 1
5. ਤਾਲ ਧਮਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਤਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? 1
6. ਰਾਗ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦਾ ਥਾਟ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? 1
7. ਰਾਗ ਭੈਰਵ ਦਾ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? 1

7×1=7

ਭਾਗ-ਅ

8. ਖਟਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ । 3
9. ਗਾਇਕ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 3
10. ਛਾਇਆਲਗ ਰਾਗ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 3
11. ਧਮਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 3
12. ਖਿਆਲ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ? 3
13. ਸ੍ਰੀ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੇ ਦਸ ਥਾਟਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ । 3

036-SS

[Turn over

(2)

14. ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ? 3
15. ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਕੋਈ 6 ਦੋਸ਼ ਦੱਸੋ। 3
16. ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਆਰੋਹ, ਅਵਰੋਹ ਅਤੇ ਪਕੜ ਲਿਖੋ। 3
17. 'ਤੂ ਨਾ ਕ ਤਾ'-ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਖੋ। 3
18. ਨੀ ਧ, ਮ ਪ ਧ, ਮ ਗ-ਇਸ ਸੁਰ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਰਾਗ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਰਾਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪਰੀਚੈ ਲਿਖੋ। 3

11×3=33

ਭਾਗ-ੲ

19. ਤਬਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੇ ਅੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
ਜਾਂ
ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉ। 5
20. ਪੰ. ਭੀਮ ਸੈਨ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5
ਜਾਂ
ਲਲਿਤ ਕਲਾਵਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ? 5
21. ਰਾਗ ਭੈਰਵ ਜਾਂ ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ ਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰੋ। 5
22. ਤਾਲ ਧਮਾਰ ਜਾਂ ਤਿਲਵਾੜਾ ਤਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀ ਲਿਖੋ। 5

4×5=20

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 036 अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सभी प्रश्न करें। भाग-क में प्रत्येक प्रश्न का उत्तर आवश्यकतानुसार एक शब्द अथवा एक वाक्य में दिया जाना चाहिए। भाग-ख में प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 60-80 शब्दों में दिया जाना चाहिए। भाग-ग में प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 150-200 शब्दों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. पंडित विष्णु दिगम्बर पलुस्कर द्वारा लिखित किन्हीं दो पुस्तकों के नाम लिखें। 1
2. धौंकनी का दूसरा नाम क्या है ? इसका हारमोनियम में क्या काम होता है ? 1
3. पं. भीम सेन जोशी का घराना कौन-सा था और उनके गुरु कौन थे ? 1
4. ताल तिलवाड़ा की कितनी मात्राएं और कितने विभाग हैं ? 1
5. ताल धमार में कौन-कौन सी मात्रा पर ताली होती है ? 1
6. राग मालकौस का थाट कौन-सा है ? 1
7. राग भैरव का वादी व सम्वादी स्वर कौन-सा है ? 1

036-SS

7×1=7

(3)

भाग-ख

8. खटका की परिभाषा लिखें। 3
9. गायक से आपका क्या अभिप्राय है ? 3
10. छायालग राग से आप क्या समझते हैं ? 3
11. धमार पर एक संक्षिप्त नोट लिखें। 3
12. ख्याल किसे कहते हैं ? 3
13. श्री भातखण्डे जी के 10 थाटों के बारे में लिखें। 3
14. लोक संगीत में स. आसा सिंह मस्ताना का क्या योगदान था ? 3
15. गायकों के कोई 6 दोष लिखें। 3
16. राग भीमपलासी का आरोह, अवरोह तथा पकड़ लिखें। 3
17. 'तू ना क ता'-इन बोलों से ताल की पहचान करके उस ताल का ठेका लिखें। 3
18. 'नी ध, म प ध, म ग'-इस स्वर समूह से राग की पहचान करके उस राग का संक्षिप्त परिचय दें। 3

11×3=33

भाग-ग

19. तबले की जानकारी देते हुए उसके अंगों का वर्णन करें। 5
- अथवा
आधुनिक काल के संगीत के इतिहास पर रोशनी डालें। 5
20. पं. भीम सेन जोशी की जीवनी लिखते हुए उनकी संगीत के क्षेत्र में दिये गए योगदान पर चर्चा करें। 5
- अथवा
ललित कलाएं कितनी होती हैं ? उनका संगीत से क्या सम्बन्ध है ? 5
21. राग भैरव अथवा राग भीमपलासी का कोई एक द्रुत ख्याल लिपिबद्ध करें। 5
22. ताल धमार अथवा तिलवाड़ा ताल की जानकारी देते हुए ताल की एकगुण व दुगुण लयकारी लिखें। 5

4×5=20

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code 036 in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) Attempt all the questions. The answer to each question in Part-A should accordingly be given in one word or one sentence. The answer to each question in Part-B should be given in 60-80 words. The answer to each question in Part-C should be given in 150-200 words.

036-SS

[Turn over

(4)

Part-A

1. Name any two books, written by Pt. Vishnu Digambar Paluskar. 1
2. What is the another name of Dhokani? What is its function in harmonium? 1
3. To which Gharana did Pt. Bhim Sain Joshi belong to? Who was his guru? 1
4. How many matras and vibhagas are there of Taal Tilwara? 1
5. On which matras, the tali is played in Taal Dhammar. 1
6. Which is the thata of Raag Malkauns? 1
7. What are the vadi and samvadi swaras of Raag Bhairav? 1

7×1=7

Part-B

8. Write the definition of Khatka. 3
9. What do you mean by Gayak? 3
10. What do you understand by Chhayalag Raag? 3
11. Write short note on Dhammar. 3
12. What is Khayal? 3
13. Write about 10 thatas of Sh. Bhatkhande ji. 3
14. What was the contribution of S. Assa Singh Mastana in Lok Sangeet? 3
15. Write any 6 dosh of Gayak. 3
16. Write aroh, avroh and pakar of Raag Bhimpalasi. 3
17. 'Tu Na Ka Ta'—Complete the taal after recognition from bols. 3
18. 'Ni' Dha, Ma Pa Dha, Ma Ga'—Recognise the Raag from given swar sangaties and give brief description. 3

11×3=33

Part-C

19. Explain Tabla and its parts. 5
or
Throw light on the history of Indian Music during Modern Period. 5
20. Write the life-sketch of Pt. Bhim Sain Joshi alongwith his contribution in the field of Music. 5
or
Write the types of Fine Arts. Give its relationship to music. 5
21. Write any one notation of Drut Khayal of Raag Bhairav or Raag Bhimpalasi. 5
22. Give description of Taal Dhammar or Tal Tilwara alongwith ekgun and dugun layakari. 5

4×5=20

036-SS